Liffe: evropski film le še na festivalih?

Goran Vojnović

Ljubljana – Evropski film je v zadnjih letih neprestano obdan z različnimi kriznimi prizvoki, ki pa temeljijo predvsem na njegovem neuspešnem boju za svoj prostor v evropskih kinodvoranah. A prisotnost in kakovost evropskega filma na letošnjem festivalu potrjuje dejstvo, da na stari celini prav tako nastajajo dobri filmi, ki bi zadovoljili tudi mnogo številnejše slovensko občinstvo.

Tako je, denimo, islandski film *Okužena kri* odličen žanrski izdelek, ki po ničemer ne zaostaja za podobnimi svetovno priljubljenimi filmi, temveč okolje majhne, oddaljene in redko poseljene Islandije izkorišča za vzpostavitev družbenega konteksta svoje zgodbe ter za gradnjo hladnega vzdušja, ki temu kriminalnemu trilerju še kako pristaja. A če žanrski izdelek, ki obravnava sodobno temo zbiranja podatkov o genski zasnovi prebivalcev in njegovih možnih posledic, še lahko upa na predvajanje v evropskih kinodvoranah, potem so večini evropskih režiserjev, ki se odločijo za manj žanrski pristop, ta vrata že vnaprej zaprta in preostanejo jim zgolj festivalske dvorane.

Takšna usoda čaka najbrž hrvaški film *Armin*, ruski *Prosto plavanje* in madžarski *Svež zrak*. Gre za filme, ki vsak na svoj način razvijajo minimalistični avtorski izraz, se zazirajo v intimna doživljanja svojih junakov in namesto da bi njihov življenjski prostor v vsej njegovi atraktivnosti ponujali svetovnemu občinstvu, ga skušajo predvsem sami čim bolje doumeti.

Prosto plavanje Borisa Hlebnikova (na sliki prizor iz filma) je počasna komedija, ki se odvija na ruskem podeželju.

Armin **Ognjena Sviličića** je pripoved o očetu Ibru in sinu Arminu, ki iz majhnega bosanskega mesta prideta na filmsko avdicijo v Zagreb. S seboj nosita upanje na boljši jutri in sanje o slavi, vse pa se kmalu razblini, saj je Armin za vlogo v nemškem filmu prestar. Film v počasnem in nekoliko togem ritmu subtilno razvija odnos med očetom in sinom, hkrati pa ustvarja tudi globok prepad med svetom, iz katerega prihajata, in tistim, ki ju pričaka v zagrebškem hotelu, kjer poteka avdicija. Sviličić zgodbo zelo spretno pripoveduje prek zgovornih detajlov, pomenljivih pogledov in neizgovorjenih besed, a mu morda občasno le umanjka kanček topline.

Prosto plavanje **Borisa Hlebnikova** je počasna kaurismäkijevska komedija, ki se odvija na ruskem podeželju, kjer brezidejni dvajsetletnik Leonid neprestano menja zaposlitev in se seli iz enega absurdnega okolja v drugo. Pri tem ta prisrčni, a rahlo razvlečeni film brez izrazitega vrhunca ustvarja sliko, da so ljudje le natančen odsev prostora, v katerem živijo, ta prostor pa je seveda le obraz ljudi, ki ga naseljujejo. Hlebnikov tako lucidno vzpostavi črnogledi začarani krog neperspektivnosti ruskega ruralnega sveta.

V *Svežem zraku*, ki sta ga soustvarila Madžarka **Agnes Kocsis** in Italijan **Andrea Roberti**, je družbena potlačenost za čistilko stranišč Angelo in njeno hči Violo mnogo manj boleča od njune zaprtosti v lastna svetova. Druga pred drugo vztrajno skrivata svoja čustva in zato njuno skupno življenje, ki se ponuja kot edino možno zatočišče pred nenaklonjeno zunanjščino, ostaja trpko in polno prikritega nezadovoljstva. Njuno iskanje sreče je v filmu prikazano kot izrazito trpeče dejanje. Mati zaman išče partnerja prek časopisnih oglasov in spoznavnih skupin, hči, ki se šola za šiviljo, pa se v želji po karieri v svetu mode poda na pot v Rim, a pride le do italijanske meje. Podobno kot pri Arminu je tudi tukaj medsebojna bližina edino, kar lahko posameznik v takšnem svetu pridobi in zato zaključka obeh filmov preveva osvobajajoči optimizem.